

Ruimte delen met kinderen en jongeren

Aanbevelingen voor de gewestelijke en federale overheden

In 2015-2017 deed De Ambrassade een onderzoek naar het delen van ruimte met kinderen, jongeren en hun organisaties. Op basis van de noden, drempels, succesfactoren en goede praktijken die aan de oppervlakte kwamen in dit onderzoek formuleerden we een aantal aanbevelingen voor de overheid, voor eigenaars van private ruimte, en voor kinderen, jongeren of hun organisaties op zoek naar ruimte. Hieronder lees je onze aanbevelingen voor de Vlaamse, Brussels-Hoofdstedelijke en federale overheden.

Meer duiding bij de aanbevelingen vind je in het onderzoeksrapport "Ruimte delen met kinderen en jongeren" op ambrassade.be/ruimtedelen.

Op zoek naar concrete handvaten om ruimte te delen? Check dan onze handleiding 'ruimte delen' op ambrassade.be/ruimtedelen.

ambrassade.be/ruimtedelen

Waarom ruimte delen met kinderen en jongeren?

Kinderen en jongeren in Vlaanderen en Brussel hebben steeds minder ruimte om jong te zijn. Bevolkingsgroei, verstedelijking, verkavelingswoede en de alomtegenwoordigheid van de auto zetten een grote druk op onze ruimte. Terwijl het aantal jonge mensen toeneemt, blijven investeringen vaak uit, waardoor er een groeiend tekort is aan vrijetijdsplekken voor kinderen en jongeren, zowel binnen als buiten. Bovendien hebben onze superdiverse jongeren ook steeds meer diverse vrijetijdsbestedingen, en is er dus extra ruimte nodig voor deze nieuwe vormen van **jeugdig experiment**.

Tegelijkertijd wordt nog heel wat ruimte onderbenut. In onze steden en dorpen staan te veel gebouwen en gronden leeg. Deze onderbenutte ruimtes en infrastructuren delen met kinderen, jongeren en hun organisaties biedt heel wat mogelijkheden om meer duurzaam en efficiënt om te gaan met onze beperkte ruimte, en om plaats te geven aan **jong engagement**.

Acht redenen om ruimte te delen

Ruimte bieden aan activiteiten die kampen met plaatsgebrek

Ontmoeting en samenwerking stimuleren in een superdiverse samenleving

Duurzaam omspringen met de schaarse ruimte en het milieu

Ruimte creëren voor experiment en kansen geven aan minder gevestigde groepen

Kosten besparen

Mede-eigenaarschap en co-creatie stimuleren

Inspelen op maatschappelijke veranderingen

Een identiteit geven aan de buurt

Hoe ruimte delen met kinderen en jongeren?

Ruimte delen met kinderen en jongeren kan je op veel verschillende manieren.

Gedeeld gebruik

Gedeeld gebruik is het samenbrengen van verschillende activiteiten in dezelfde ruimte. Soms spreekt men ook wel over medegebruik of over verweving.

Gelijktijdig gedeeld gebruik
Gelijktijdig gedeeld gebruik vind je in combineerbare infrastructuur of ruimte, waarin tegelijkertijd meerdere activiteiten kunnen plaatsvinden.

Achtereenvolgend gedeeld gebruik
Achtereenvolgend gedeeld gebruik vind je in multi-inzetbare ruimte of infrastructuur, die afwisselend voor verschillende activiteiten kan worden gebruikt.

Collectief gebruik

Collectief gebruik is het publiek gebruik van private of semipublieke ruimte. Door het gebruik van zulke ruimtes open te breken, kunnen zij evolueren tot collectief gebruikte ontmoetingsruimtes waar iedereen welkom is.

Hergebruik

Hergebruik is het opnieuw benutten van terreinen, gebouwen en constructies die bijna niet meer worden gebruikt. Bij hergebruik krijgen bestaande verlaten ruimtes een nieuwe functie of invulling, of worden de bestaande constructies afgebroken en vervangen door nieuwbouw.

Tijdelijk gebruik

Tijdelijk gebruik is het gebruik van ruimte in afwachting van een toekomstig gebruik. Het toekomstig gebruik kan nog onbepaald zijn of al vastliggen. In dat laatste geval wordt ook wel gesproken over tussentijds ruimtegebruik.

Intensivering

Intensivering is het verhogen van de hoeveelheid gebruikruimte binnen dezelfde oppervlakte. Dat gebeurt door ruimtelijke ingrepen zoals verdichten, in de hoogte bouwen of ondergronds bouwen.

Onderstaande aanbevelingen zijn voor het merendeel van toepassing op alle verschillende vormen van ruimte delen. Specifieke aanbevelingen voor gedeeld gebruik stricto sensu of tijdelijk gebruik worden apart aangeduid.

Gedeeld gebruik

Tijdelijk gebruik

Aanbevelingen

Onderstaande aanbevelingen zijn gericht naar verschillende ministers op verschillende beleidsniveaus. In de eerste plaats richten wij deze aanbevelingen naar de Vlaamse Minister van Omgeving en de Brusselse Minister voor Territoriale Ontwikkeling, als coördinerende ministers verantwoordelijk voor het ruimtelijk beleid in respectievelijk het Vlaams Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

We maken een onderscheid tussen drie niveaus van aanbevelingen: van strategische aanbevelingen, vaak op eerder lange termijn en op doelstellingsniveau, tot meer concrete acties en quick wins die op korte termijn gerealiseerd kunnen worden.

 Lange termijn

 Middellange termijn

 Korte termijn

Een coherent beleid

MIDDELLANGE TERMIJN

Screen bestaande regelgeving en procedures, en vereenvoudig de regels en procedures die gedeeld gebruik in de weg staan. In Vlaanderen kan deze oefening gemaakt worden door de Dienst Wetsmatiging. Bouw verder op bestaande screenings en initiatieven, zoals het **onderzoek** van het Team Stedenbeleid van de Vlaamse overheid uit 2012, of het stadsprogramma “Slim (samen)gebruik van infrastructuur” (Vlaams Minister-President, Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Brussels Minister-President, Federaal Staatssecretaris belast met Administratieve Vereenvoudiging).

MIDDELLANGE TERMIJN

Breng de versnipperde praktische kennis en expertise rond gedeeld gebruik samen in één kenniscentrum (bijvoorbeeld binnen het hoger onderwijs, het Departement Omgeving of het Kenniscentrum Vlaamse Steden) dat zorgt voor borging en actieve verspreiding van deze expertise, en voor vorming van lokale ambtenaren (jeugdconsulenten ...) en intermediaire organisaties (Vlaams Minister van Omgeving, Brussels Minister voor Territoriale Ontwikkeling).

MIDDELLANGE TERMIJN / GEDEELD GEBRUIK

Stel je als overheid zelf ruimtes open? Zorg dan voor eerlijke en heldere criteria voor de selectie van gebruikers. Stel ruimtes niet enkel ter beschikking van organisaties die goede connecties hebben binnen de administratie (Vlaams Minister-President, Brussels Minister-President, Belgische Eerste Minister).

Zoektocht naar ruimte

MIDDELLANGE TERMIJN

Geef als gewestelijke/federale overheid het goede voorbeeld door je leegstaande en onderbenutte eigendommen te activeren voor maatschappelijke initiatieven. Hoewel er al heel wat goede praktijkvoorbeelden zijn van gedeeld en tijdelijk gebruik van overheidseigendommen, beschikken Vlaamse, Brusselse en federale overheidsdiensten zoals de Regie der Gebouwen, de NMBS, De Lijn, de Vlaamse Waterweg NV, het Agentschap Natuur en Bos, Defensie,... nog over heel wat on(der)benut patrimonium (Vlaams Minister-President, Brussels Minister-President, Belgische Eerste Minister).

MIDDELLANGE TERMIJN

Sensibiliseer eigenaars van on(der)benutte ruimte om hun eigendom open te stellen of te delen met kinderen, jongeren en hun organisaties, enerzijds door voldoende incentives te voorzien voor openstelling en door de voordelen in de verf te zetten, anderzijds door ruimteverspilling (fiscaal) te bestraffen. Een performante leegstandsheffing is noodzakelijk maar niet voldoende (Vlaams Minister van Omgeving, Vlaams Minister van Financiën, Brussels Minister voor Territoriale Ontwikkeling, Brussels Minister van Financiën).

KORTE TERMIJN / TIJDELIJK GEBRUIK

Maak leegstandsregisters en registers van onbebouwde percelen die centraal worden geregistreerd via de RWO-data-manager online beschikbaar via **Geopunt Vlaanderen** (zonder persoonsgegevens) (Vlaams Minister van Omgeving).

KORTE TERMIJN / TIJDELIJK GEBRUIK

Criminaliseer het kraken van onbewoonde panden niet. Het kraken van leegstaande gebouwen voor bewoning of sociaal-cultureel experiment is een manier om ruimteverspilling tegen te gaan en onbenutte ruimte op een zinvolle manier te activeren (Federaal Minister van Justitie).

Infrastructuur

Ontwerp en inrichting

LANGE TERMIJN

Bouw toekomstbestendige maatschappelijke infrastructuur met het oog op gedeeld gebruik en functiewijzigingen in de toekomst. Schakel experts in zodat multifunctionaliteit niet leidt tot verlies aan kwaliteit (Vlaams Minister-President, Brussels Minister-President, Belgische Eerste Minister).

Veiligheid en brandveiligheid

LANGE TERMIJN

Zorg voor meer eenvoud, duidelijkheid en transparantie van veiligheids- en brandveiligheidsnormen, want gedeelde invullingen zien door het bos de bomen niet meer. Gedeeld gebruik betekent vaak dat je moet voldoen aan meerdere normeringen (bijvoorbeeld zowel voor schoolgebouwen als kinderdagverblijven), en dat is een drempel (Vlaams Minister-President, Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Brussels Minister-President, Federaal Staatssecretaris belast met Administratieve Vereenvoudiging).

MIDDELLANGE TERMIJN

Zorg voor een constructieve samenwerking tussen handhavingsinstanties van veiligheidsnormen (brandweer, politie, FAVV,...) en gedeelde invullingen, door controlerende instanties bewust te maken van de meerwaarde van gedeeld gebruik. Zorg dat (te strenge) veiligheidsnormen gedeeld gebruik niet onmogelijk maken (Federaal Minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken).

MIDDELLANGE TERMIJN / TIJDELIJK GEBRUIK

Zorg voor duidelijke richtlijnen rond asbest, bodemverontreiniging ... bij tijdelijke invullingen in leegstaande gebouwen die tegelijkertijd veilig en realistisch/haalbaar zijn (Vlaams Minister van Omgeving, Brussels Minister van Leefmilieu).

Administratie

Aansprakelijkheid en verzekeringen

MIDDELLANGE TERMIJN

Sensibiliseer en informeer actief en positief rond aansprakelijkheid en verzekeringen om potentiële initiatieven te overtuigen dat het delen van ruimte ook mogelijk is zonder risico's te nemen op het vlak van aansprakelijkheid (Vlaams Minister van Omgeving, Brussels Minister voor Territoriale Ontwikkeling).

KORTE TERMIJN

Bied een (gratis) groepsverzekering aan voor verschillende vormen van gedeeld gebruik (naar het voorbeeld van de verzekering afgesloten door het **Agentschap Natuur en Bos** voor private bouseigenaars die hun eigendom openstellen). Een individuele verzekering afsluiten voor een gedeelde of tijdelijke invulling is erg duur, door te werken met groepspolissen kunnen de kosten gedrukt worden (Vlaams Minister van Omgeving, Brussels Minister voor Territoriale Ontwikkeling).

KORTE TERMIJN

Onderhandel met de verzekeringssector om betaalbare standaardpakketten aan te bieden voor verschillende vormen van gedeeld ruimtegebruik, zoals een standaardpolis voor het publiek openstellen van private buitenruimte (Vlaams Minister van Omgeving, Brussels Minister voor Territoriale Ontwikkeling).

Financiën en subsidies

MIDDELLANGE TERMIJN / GEDEELD GEBRUIK

Screen bestaande infrastructuursubsidies om drempels voor gedeeld gebruik weg te nemen (naar het voorbeeld van de **subsidie socioculturele infrastructuur van de stad Genk**) (Vlaams Minister van Jeugd en Cultuur, Vlaams Minister van Sport, Vlaams Minister van Onderwijs, Vlaams Minister van Omgeving).

KORTE TERMIJN / GEDEELD GEBRUIK

Stimuleer gedeeld gebruik door middel van hefboomsubsidies, bijvoorbeeld voor het openstellen van schoolspeelplaatsen, verenigingslokalen ... (naar het voorbeeld van de subsidie **Groenplaats** in Leuven of de subsidielijnen van de ministers Muylers en Crevits voor het **openstellen van school-sportinfrastructuur**). Betrek daarbij steeds ook de lokale besturen (Vlaams Minister van Jeugd en Cultuur, Vlaams Minister van Sport, Vlaams Minister van Onderwijs, Vlaams Minister van Omgeving).

KORTE TERMIJN / TIJDELIJK GEBRUIK

Zorg voor subsidies voor tijdelijke invulling van braakliggende ruimte of leegstaande panden (naar het voorbeeld van het **Fonds Tijdelijke Invullingen** in Gent). Betrek hierbij steeds de lokale besturen (Vlaams Minister van Omgeving, Brussels Minister voor Territoriale Ontwikkeling).

KORTE TERMIJN

Stel gedeelde ruimtes die gebruikt worden als maatschappelijk vastgoed vrij van onroerende voorheffing. Zo stimuleer je eigenaars om hun ruimte te delen (Vlaams Minister van Financiën, Brussels Minister van Financiën).

Vergunningen

LANGE TERMIJN / TIJDELIJK GEBRUIK

Zorg voor snellere (en betaalbare) verguningsprocedures voor tijdelijke invullingen en andere kortstondige initiatieven (Vlaams Minister-President, Vlaams Minister van Binnenlands Bestuur, Brussels Minister-President, Federaal Staatssecretaris belast met Administratieve Vereenvoudiging).

KORTE TERMIJN / TIJDELIJK GEBRUIK

Werk een instrumentarium van tijdelijke of pop-up-omgevingsvergunningen uit voor tijdelijke constructies en tijdelijke wijzigingen van de hoofdfunctie van gebouwen, waarvoor snellere en minder zware procedures nodig zijn. Hanteer daarbij termijnen die overeenstemmen met de realiteit van tijdelijke invullingen (meer dan één jaar tot enkele jaren). Las als voorwaarde in dat de tijdelijke invulling een maatschappelijke meerwaarde moet hebben en dat de ruimte in haar oorspronkelijke toestand hersteld moet worden na het aflopen van de tijdelijke vergunning (tenzij er daarna een herontwikkeling gepland is). Zo werk je aan omkeerbaar ruimtegebruik (Vlaams Minister van Omgeving, Brussels Minister voor Territoriale Ontwikkeling).

Over het onderzoek ruimte delen met kinderen en jongeren

In 2015-2017 onderzocht De Ambrassade tien initiatieven – zowel gedeelde invullingen als tijdelijke invullingen - die ruimte delen met kinderen, jongeren en hun organisaties in Brussel, Aalst en Genk. In totaal werden dertig interviews afgenomen: met de initiatiefnemers zelf, maar ook met de eigenaars van de ruimtes, de medegebruikers en de betrokken overheden. In de marge van dit onderzoek volgden we ook een aantal voorbeelden van gedeeld gebruik op in Antwerpen en Gent. Op basis van het onderzoek formuleerden we een reeks aanbevelingen, die we voorlegden aan een ronde tafel van experts. Meer duiding bij de aanbevelingen vind je in het onderzoeksrapport “Ruimte delen met kinderen en jongeren” op ambrassade.be/ruimtedelen.

Op zoek naar concrete handvaten om ruimte te delen? Check dan onze handleiding ‘ruimte delen’ op ambrassade.be/ruimtedelen.

Over De Ambrassade

De Ambrassade versterkt de kansen en kwaliteit van jeugdwerk, jeugdinformatie, de Vlaamse Jeugdraad en jeugdbeleid. Zo willen we een positieve impact hebben op het leven van kinderen en jongeren.

De Ambrassade is een belangrijke schakel tussen jongeren, organisaties en het beleid. De Ambrassade wil jongeren versterken en zet experimentele projecten op met intersectorale partners rond werk, armoede, ruimte en leren.

www.ambrassade.be